

Dracole wyda

DRAKULA VAJDA TÖRTÉNETE

Uan deme quaden thyranne Dracule Wyda
[Historie von Dracole Waida]
[Lübeck: Bartholomaeus Gothan, c. 1485]
4° 6ff

Kísérő tanulmány: W. Salgó Ágnes (2002)

Digitalizáló: Káldos János (2002)
Digitális publikáció: Török Máté (2005)
OSZK - Magyar Elektronikus Könyvtár

Drakula vajda tetteinek krónikája egy ősnyomtatvány lapjain

Az 1480-as évek táján kezdtek megjelenni az első újságszerű kiadványok, rölapok, melyek aktuális eseményekről tudósítottak, olyanokról, melyek sokakat érdekelhettek, főképp a török háborúkról, majd a 90-es évektől az új világ felfedezéséről is. Vásárok alkalmával nagyon kelendőek voltak a hátborzongató történetek is, példányaik gyorsan vevőkre találtak, s éppen ezért a különböző nyomdák újra és újra kiadták őket.

Az 1485-től a 16. század közepéig Németországban számos kiadásban jelent meg Drakula (Vlad Țepeș) havasalföldi vajda kegyetlenkedéseinek története, mely az akkori közvéleményben Európa-szerte nagy feltűnést keltett. Eddigi ismereteink szerint a legkorábbi fennmaradt kiadása az itt bemutatott kicsiny füzet, melynek nyomdászát betűtípusai alapján lehetett meghatározni: Bartholomaeus Gothan nyomtatta Lübeckben 1485 táján. E kiadásnak a világon ismert egyetlen példánya a könyvtáralapító Széchényi Ferenc gyűjteményével került a nemzeti könyvtárba.¹ A mindössze 6 levélből álló mű középalmémet dialektusban meséli el a “karóbahúzó” gróf erdélyi és havasalföldi rémtetteit az 1456–1462 közötti évekből.

A történetnek nem ez a nyomtatvány a legkorábbi ismert változata, a heidelbergi egyetemi könyvtár egykorú kéziratban őrzi Michael Beheim verses munkáját Drakuláról.² Beheim német vándordalnok volt, 1456-tól egy ideig Cillei Ulrik, majd V. László magyar és cseh király szolgálatában állt egészen annak haláláig (1457. november), s 1462-ben érkezett Bécsújhelybe III. Frigyes császár udvarába.³ Beheim a forrását is megemlíti, mindezeket egy Jakab nevű ferences szerzetestől hallotta, aki éppen a vajda elől menekült a bécsújhelyi kolostorba. Bleyer Jakab forráskutatása szerint valószínűsíthető, hogy a barát elbeszélését ott jegyezhatték le, majd egy-egy másolata eljutott a lambachi és a st.-galleni kolostorokba is, hiszen ott is őrzik egy-egy 15. század végi kéziratát.⁴ Ezeknek szövege tartalmilag egyezik a nyomtatott újságlapéval, csupán a nyelvük tér el, más-más nyelvjárásban íródtak. Az elmúlt évtizedekben újabb két német nyelvű kézirata került elő, az egyik Colmarban, a másik Londonban, mindkettőjüket a 15. század utolsó negyedére datálják.⁵ Beheim Heidelbergben

¹ Sajó Géza – Soltész Erzsébet: *Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur*. Bp. 1970. Nr. 1207. OSzK jelzete: Inc. 846. Leírását ld. még British Library/ISTC: ID00365200-E

² Heidelberg, Universitätsbibliothek (Cod. 334.)

³ Bővebben erről ld. Hubay Ilona: *Egykorú újságlap Drakula vajdáról*. Különlenyomat a Magyar Könyvszemle 1947. évfolyamából. Bp. 1948. Conduratu, Gregor C.: *Michael Beheims Gedicht über den Woiwoden Wlad II. Drakul*. Bukarest 1903.

⁴ Lambach, Stiftbibliothek (Cod. Ccl. 327, 230v-233v) és St. Gallen, Stiftbibliothek (Cod. 806, 284-288). Ld. még Hubay i.m. 5. jegyz.

⁵ Lelőhelyük: Colmar, Bibliothèque de la Ville (Ms. 45,142v-145v), ill. London, British Library (Add. MS 24315,

őrzött szövege viszont részletesebb, nem csupán a rémtetteket írja le, mint a másik két kézirat, hanem későbbi, éppen aktuális eseményekkel is kiegészül: megemlíti, hogy Mátyás király 1462-ben elfogatta Drakulát. Ez éppen akkor történt, amikor Beheim Bécsújhelybe érkezett, s valószínű, hogy az eset beszédtema lehetett a városban. A kutatás viszont azt is lehetségesnek tartja, hogy már Beheim kéziratának lejegyzése előtt is létezhetett valamilyen kézírásos híradás, amelyet a német mesterdalnok és a többi nyomtatott változat is forrásul használt.⁶ A kéziratoknak egymáshoz, ill. a nyomtatott változatokhoz való viszonyával sokan foglalkoztak az elmúlt évtizedekben és napjainkban is, de a nézetek meglehetősen különbözőek.⁷

Drakula valóságos személyiségét, tetteit a történetírók eltérően ítélik meg. Vannak olyan - főleg a román kutatók - akik a török elleni bátor harcait emelik ki, és teljes egészében rágalomnak minősítik a rémtettekről szóló leírást, vagy elismerik ugyan, hogy sok kegyetlenséget hajtott végre, de a rémtetteit leíró munkák létrejöttében nagy szerepet tulajdonítanak az erdélyi szászok és Mátyás király propagandisztikus tevékenységének is.⁸

A felmerülő kérdések minden kétséget kizáró megválaszolására nem vállalkozhatunk, csupán röviden vázoljuk a vajda életének legfontosabb mozzanatait és a lübecki ősnymtatvány jelentőségét.

A Vlad Țepeș 1429 és 1437 között születhetett. Apja, a nagy valószínűséggel magyar anyától származó Vlad Dracul, Zsigmond király udvarában nevelkedett és vált lovaggá, majd 1431-ben Nürnbergben megkapta Zsigmondtól a havasalföldi vajda méltóságát és a Sárkány-rendet.⁹ Fia, az ifjú Vlad Țepeș először Hunyadi János udvarában élt, s az ő segítségével lett 1456-ban havasalföldi vajda. Ekkor kezdődtek a forrásokban leírt kegyetlenkedései főképp az erdélyi szászok körében és a Havasalföldön, ahol - mint korábban is - állandóak voltak a török támadások és a belső hatalmi villongások. Emberek tízezreit húzatta karóba, s válogatott kínzásokkal végeztetett ki csaknem egész településeket, és keserű véget értek még II. Mohamed szultán követei is. Elekes Lajos így értékeli Drakula személyiségét: "Az egyetlen uralkodó, akinek sikerült a züllést ideig-óráig megállítani, Țepeș volt, a Hunyadi-ház

138_v-143_v).

⁶ Conduratu i.m. 18-19.

⁷ A kéziratok és a nyomtatott kiadások bibliográfiai leírását és közülük a legfontosabbak szövegének közlését ld. Harmening, Dieter: *Der Anfang von Dracula. Zur Geschichte von Geschichten*. Würzburg, 1983.

⁸ Két újabb amerikai könyv kapcsán állásfoglalást és kritikai észrevételeket olvashatunk Miskolczy Ambrustól: A karó mint metafora. Tallózás a Drakula-irodalomban (I-II). BUKSZ 5, 1993, 470-475. és 6, 1994, 54-60. A két könyv: Treptow, Kurt W. (ed.): *Dracula. Essays on the Life and Times of Vlad Țepeș*. (East European Monographs, CCCXXII.) New York, 1991. és Florescu, Radu – McNally, Raymond T.: *In Search of Dracula* című munkájának román fordítása: *În căutarea lui Dracula*. București, 1992.

⁹ Florescu, Radu – McNally, Raymond T.: *Dracula. A Biography of Vlad the Impaler 1431–1476*. New York, 1973. 29 skk. Ez a mű részletes életrajzát adja, gazdag képanyaggal és bibliográfiával. V.ö. Elekes Lajos: A magyar-román viszony a Hunyadiak korában. In: Mátyás király emlékkönyv. I. Bp. 1940. 187 skk. Cazacu, Matei: *L’histoire du Prince Dracula en Europe centrale et orientale*. Genève 1988. 2-3.

személyes híve. A belső rendet legendássá vált kegyetlenségével szilárdította meg. Mint Chalkokondylas írja, mindazokat, akiket megbízhatatlannak vélt, háznépestül kivégeztette, s így *“rövid idő alatt óriási változást hozott létre Dácia dolgaiban.”*¹⁰ Fejedelmi széke az állandó trónkövetelők miatt továbbra sem volt biztonságban.

Az itt közreadott lübecki nyomtatvány, amint elején olvasható, az 1456-tól elkövetett rémtetteit sorolja fel. Ezeket főleg Brassó környékén és a Havasalföldön követte el egészen 1462-ig, amikor Mátyás király elfogatta, s hosszú ideig Budán raboskodott. Az elfogatás utáni időszakról az újságlap utolsó sorai tudósítanak: itt arról olvashatunk, hogy a vajda megkeresztelkedett, bűnbánatot tartott, majd Mátyás visszahelyezte őt trónjára, s jó keresztény uralkodó lett. Bonfini is említi röviden a sorsát, leírja, hogy Mátyás király a vajda segítségére indult, részint azért, hogy kiszabadítsa a török kezéből, részint pedig, mert hozzá akarta adni feleségül egyik nőrokonát, akinek nevét Bonfini nem említi, de Mátyás unokatestvéréről lehet szó, talán a Szilágyi család egyik nőtagjáról. Bonfini elmondja, hogy számára ismeretlen ok miatt az Erdélybe menekült vajdát Mátyás elfogatta, s Budán fogságban tartotta. Drakula jelleméről megállapítja, hogy hallatlanul kegyetlen és igazságosztó volt. Kemény fegyelmet tartott a barbár vidéken, úgy hogy az erdő közepén is bárki biztonságban lehetett javaival. Mátyás végül visszahelyezte méltóságába, de a török elleni háborúban megölték és fejét elküldték II. Mohammed szultánnak.¹¹ Bonfini röviden említi néhány kegyetlen tettét is. A fogság lehetséges okán is vitatkoznak a történészek. Közvetlen okként egy titokban írt levelet említene, melyet Drakula a szultánnak szánt, s benne korábbi ellenségeskedését megbánva szövetséget ajánlott a magyar király ellen. A levél másolatát Mátyás elküldte a pápai udvarnak. II. Pius pápa a levél latin fordítását lejegyezte történeti munkájában, hozzáfűzve, hogy eredetileg *“bolgár nyelven”* írták. A levél hitelességének megítélésében különböző a román történészek véleménye. Korábban többen valósnak tekintették, s a vajda elmeháborodottságával indokolták, mások hamisítványnak tartják, s Mátyás környezetében keresik az értelmi szerzőt, harmadik vélemény szerint pedig a

¹⁰ Elekes Lajos i.m. 200.

¹¹ Bonfini, Antonio: *Rerum Ungaricarum decades*. Francofurti, Andreas Wechel, 1581. 532-533:” Rex in Transalpinos ad liberandum Draculam e Turcarum manibus contendere dicebatur, cui mulierem, suam quoque consanguineam legitimo matrimonio coniugarat. Illac profectus, nescio qua causa, quando id nemini satis compertum est, Draculam in Transsylvania cepit; alterum vero Draculam, a Turca in provincia praefectum, praeter omnium opinionem approbavit; hunc Budam captivum duxit, decennialique carcere multavit. Inaudita crudelitatis et iustitiae, Draculam fuisse memorant... In barbara regione tanta severitate usum, ut in media quisque sylva cum rebus tutissimus esse potest. Huinc deinde Matthias in pristinam dignitatem sane restituit; sed in Turcico demum bello caesus, caput ad Mahumetem dono missum.” Ld. még Miskolczy i.m. 475.

Țepeș-sel meglehetősen ellenséges viszonyban levő szászoktól ered.¹² Történelmi háttéréről még annyit el kell mondanunk, hogy elfogatásakor, 1461-62 telén, Vlad Țepeș kemény harcokat vívott a törökkel, szorongatottságát fokozta az, hogy 1462-ben a fivére, Radu cel Frumos (a Szép Radu) a bojárokkal és török segédlettel ellene támadt. A vajda kisebbségben maradva Erdély felé menekült. Mátyás ekkor (1462. novemberében) már Brassóban tartózkodott. Drakulát Jan Giskra fogta el s vitte a királyhoz a szász városba, ahonnan azután decemberben a királlyal együtt Budára mentek.¹³ Hatalmi harc, politikai megfontolások játszhattak szerepet tehát elfogatásában, s mivel rokoni szálak is fűzték Mátyás családjához, fogságát talán inkább házi őrizetnek kell elképzelnünk. Őrizetének pontos helyszíne ugyancsak vita tárgya. Beheim kéziratos változatában az utolsó előtti, 1069. sorban Iersiu (?) szerepel, de a költemény négy utolsó verse egy másik, áthúzott változatban is olvasható ugyanott, s ebben Wisürd a fogság helye.¹⁴ Ezt egyesek Visegráddal azonosítják, másik forrásként egy ugyancsak Drakuláról szóló régi szláv (orosz) nyelvű históriára hivatkoznak, melyet több szakértő szerint Fedor Kuricin írt, aki az 1480-as évek közepén III. Iván cár diplomatájaként Budán tartózkodott, s művében állítólag Visegrádra utaló megjegyzés is olvasható. De ez szó köznévként is értelmezhető, mint *magaslaton levő erődítés*, s ennek értelmében a román szlavista, P. P. Panaitescu Vác városát valószínűbbnek tartja.¹⁵ Véleményünk szerint akkor maradunk leginkább az igazságnál, ha Bonfini leírását fogadjuk el, amelyben Buda szerepel, ami nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a király kíséretében akár Visegrádra is ellátogathatott rövidebb időre. De ez már nem a tények, hanem a feltételezések világa.

Ez a lübecki ősnyomtatvány, mint fent említettük, a történetet a vajda hazájába való visszatérésével zárja és azzal, hogy utána jó kereszténnyé vált, sok jót tett, halálát viszont nem említi.

Vlad Țepeș korábbi kegyetlenkedéseinek híre bejárta egész Európát, képeket is készítettek róla. A nyomtatványunkat díszítő, Drakulát ábrázoló metszet a 15. századi fametszés művészetének egyik szép darabja. Arról is van korabeli tudósítás, hogy Drakula elfogatásakor, 1462-ben, Európa-szerte árulták a vásárokon fametszetes képmását. Lehetséges, hogy a lübecki fametsző e kiadványhoz az 1462-évi híradásban említett egyleveles nyomtatott portrét használta mintául. Majdnem pontos másolta a lübeckinek az 1488. évi nürnbergi

¹² Ld. erről bővebben Miskolczy i.m. 472-473.

¹³ Florescu – McNally: Dracula. 104-110.

¹⁴ Beheim i.m. 35.

¹⁵ Fedor Kuricin szerzőségéről ld. Miskolczy i.m. 475. Visegrádról és Vácról ld. Florescu – McNally: Dracula. 111-113.

nyomdász, Peter Wagner Drakula tudósítása, de az is lehetséges, hogy mindkét nyomtatvány illusztrációja egyazon minta alapján készült.¹⁶

A Drakula vajda rémtetteiről szóló tudósításnak jelenleg a 16. század közepéig tizenhárom különböző nyomtatott kiadását ismerjük. Ezek közül a legkorábbi az itt közreadott lübecki nyomtatású. Ennek kiadási évét a nyomdász alapján tudjuk meghatározni. Bartholomaeus Gothan 1484. szeptemberében Magdeburgból érkezve telepedett le Lübeckben, majd a stockholmi püspök meghívására Svédországba ment, egy ottani okirat 1486-ban már Stockholmban említi. Tehát csak ez előtt, vagyis 1485-ben nyomtathatta ezt a művecskét. Később ugyan visszatért Lübeckbe, de csak svéd megrendelésre dolgozott, majd III. Iván moszkvai nagyherceg meghívására Oroszországba ment, s lehetséges, hogy onnan már nem is tért vissza. Az 1496-os lübecki adónyilvántartásban már csak az özvegye szerepel.¹⁷

A Drakuláról szóló szakirodalom ellentmondásos. A rendelkezésre álló források értékelését, hitelességük megállapítását az egyes korok politikai nézetei, céljai is befolyásolták, éppen ezért történészek közti vita eldöntése nem lehet feladatunk.

Drakula nagy nyilvánosságot kapott kegyetlen tettei a későbbi korokra is hatottak. A jelenlegi közvéleményben ismert vámpír vonásokat Bram Stoker 19. század végi angol nyelvű regénye (Dracula) kapcsolta leginkább hozzá, majd az ennek alapján készült film.

¹⁶ Hubay i.m. 7-10.

¹⁷ Hubay i.m. 5. Egy újabb könyv, Harmening fent említett munkája (ld. 7. jegyz.) 1488-ra teszi a kiadás évét, bár ennek ellentmond a tudományos közvélemény is, így pl. a British Library adatbázisa is, amely a világon ismert legjelentősebb ősnymtatványokat tárja fel.

Van deme quaden thyrāne
Dracole wyda.

Van eyne bosen tyranne ghenomet Dracole wyda.

¶ Ma der bort vnser herē ihesu cristi. ad. cccc
lvj. jaer hefft desse Dracole wyda vele schreke
like wonderlike dink ghedan vnde bedreuen in
walechyen vnde ok in vngaren

Item de olde gubernator hefft den ol
den dracol wten laten Vnde te dracole vnde sin
broter hebben aff ghetreten van ereme louē. vñ
hebben ghelauet vnde ghesworen den cristen lo
uen to beschermende

¶ Item des suluen yares wart he ghesettet tho
eyneme heren in de Walachye Tohanth leth he
doden den Lassa Wyda. de dar suluest heere ys
ghewest.

¶ Item tohant dar na hefft he in zonenborgen
vñ ok in wortelande mit namen beckenwip la
ten vorbernen. Ock vrouwē vñ mā iunk vñ olt
Etlike hefft he mit syck gheuoret in de Walachie
an yserē kedē. vñ dar sulues alle latē woerspeten.

¶ Item he hefft alle iungē de in sin lant ghesant
Weren vmmē to lerentē de sprake. de het hee al
le in eynen stauen besluten vñ leth se vorberne.
der synt ghewest veerhundert

¶ Item he heft eynen viete ghemaket in sinem

lande. In deme suluen hefft he vele koplude vñ
voerlude vth wortelande laten speten

¶ Item he hefft ok eyn groet slechte vthe rutē
laten vñ speten van deme minsten beth to deme
meysten yunk vnde olt

¶ Item he hefft etlike van syneme volke naket
laten in de erte grauen beth to deme nauēle. vñ
hefft ze laten woet scheten Etlike heft he ok latē
braden vnde schinden

¶ Item he heft ten iungen dan ghefanghen vntē
hefft em eyn graff laten makē vñ leth ene besyn
gen na cristeliker ordeninge vntē wyse vñ hefft
em syn houet aff hauwē latē bi deme suluē graue

¶ Item boten synt to em gheschikket wordē vā
deme koninkrike to vngeren vñ van sassen vntē
zonenborgen in de Walachye. der Weren. lv. in
deme tale. de leth de dracole vyf weken beyden
vñ leth spete vor ere herberge steken. Also synt
de boten in groten sorghē ghewesen. vñ dat heft
he darūme ghedaen. wente he befruchtēde vor
rederye. de wyle toch he in wortelant vntē vor
darff dar ten roggē. vntē alle de vruchte leth he
vorbernen. vntē dat volk leth he ghefangē vorē
buten der kronstat also ghenomet. do hefft de
dracole gherouwet by sunte iacobs capelle. vñ
heft de vorstat laten vorbernen Ock do te dach
des morgens vro anquā. do leth he vrouwen vñ
manne iunk vñ olt bi der suluen cappellen vntē
ten berch woerspetē. vñ heft syck mydēne mank

ze ghesettet. vnde dat morghenbrot myt groten
vrouden gheten

¶ Item he hefft ock sunte bartholome⁹ kerke
laten vorbernen. vñ alle de ornatte clenotē vntē
kelke mit walt van dar ghenamen

¶ Item he heft syner hoeftmās eyn in eyn grot
dorp gheschikket. mit namē zendinck. dat to vor
bernen. Alden de sulue hofmā konde dath dorp
nicht vorbeernen vā weder slaent der dorplude
vnde quā wedder to hūsz to deme dracole. vñ
de sprak Ik hebbe nicht konen vullenbringē dat
du my gheheten hefft. altohant leth hee den ho
uetman toerspeten

¶ Item koplude vñ ander volk mit erer kopē
schop quemē van Wortelande ouer de donouwe
to piegel. ym talle. vj. hūdert. de hefft de dracol
alle latē toerspeetē. vñ ere guth laten nemen

¶ Item he heft laten maken eynen groten kop
peren ketel. vñ dar ouer eyne briede decke myt
holen. vnde heft de lude mit den houeden dar
toer laten stekē vñ also sluten. vñ hefft dē ketel
mit wātere laten vullen. vnde heft groet vuer
vnder deme ketele laten makē. vñ dat volck al
so yamerlyken laten ropen vnde schryen. Went
dat ze gans vorfoden synt

¶ Item vorfscheckelike vurchtsame vnuithspre
kelike pyne heft he bedacht. Also dat he heft la
ten moeder vñ kynder an dē brustē zughēde to
samē spetē. dat de kyndere den moderen an den

brusten ghesportelt hebbē beth in den toet. Des
ghelikē heft he ten moderen de bruste vp ghesne
den. vñ de kindere mit den houeden dar toer ge
steken. vñ beytē also vp eynantē ghespetet

¶ Item etlike mynschen heft hee sydingk laten
toerspetē allerleye volk. cristen. yoten vntē hey
den. dat se syk lange hebben moghē roghē vnde
sportelen vñ gessengert toereynantē alle tē pog
gen Dar na heft he en hende vñ vote ok latē an
speten. vntē hefft vaken in syner sprake gheslecht
Ey wath groter abelheyt dryuen se nu. Aldus
hefft he syne vrouwe ghehat

¶ Item he hefft eynen thatter ghesangē de had
de ghestalen. do quemē de anderen thatters vñ
beden den dracol he scholde ene losz gheuen. to
antwarde he vñ sprak. He moet hangē. vnde gy
scholen ene sulue hēghen. Se spreken id were
nicht ere wonheyt. Do leth de dracol den that
ther in eynē ketel seten vnde de anderē thatters
mosten ene etten mit vleesche vñ mit knakē

¶ Item to em wart ok ghesant eyn erwerdych
man. vnde de quā to em by den luden de hee al
so yamerliken hadde laten speten. Do ginck de
dracole manck ze vmme vñ beschouwete ze. de
weren gheschapen alle eyn groet torre Wolt. to
sprak de sulue man to deme dracol. worūme hee
also dar mank deme stanke vmmegeinge. de dra
col sprak. ift id em anstunke. de man sprack ya.
Do leth hee ene tohant hoch bauen de anderen

speten. vppe dath see em nicht mer scholden an-
stynken.

¶ Item vppe eyne tyd hadt eyn prester in syne
me lant gheprediket. wo dat de sunte nicht vor-
gheuen worde. sunder men gheue dat vnrechte
guth tenne weder. do bath de dracol dē prester
tohant to gaste vñ sette ene an sine tasele. de dra-
col sneet an wyt broet. dat he suluen ethen wol-
de. de preester nā vntertiden der betken eyn vñ
ath ene. do sprak de dracol to em. wo hefstu hu-
den gheprediket dat de sunde nicht vorgheuen
wert men gheue tenne dat vnrechte guth wed-
der. de prester sprak ya. do sprak to em de dracol
worūme ethestu danne vā myneme broet. dat ik
my sulue hebbe an ghesneden Tohant werpete
he den suluen prester.

¶ Item to eyner tyt quā de dracol in zonenbor-
gen to kalmotz. dar sulues heft he vele mynschē
laten hakken als dat kruet. Ende etlike hefft he
mit syk in sin lant ghenoet. vnde hefft se laten
werspeten

¶ Item he heft alle syne lantvogede vnde edte
le lute in syneme lande tho gaste ghelaten. do de
maltijt vullenbrocht was do hoef de dracol an
van teme oldeste vñ vraghete. wo vele hee tech-
te der wyda. de in deme lande herē synt ghewe-
sen. Ende aldus vraghede he eynen na deme an-
derē Se seden alle so vele alle eynewelick wuf-
te. de eyne sede voflich. de ander. xxx. also was

neen vnder en he zede van souē. do leth he se al
tomale specten. Ende der weren in deme talle
wol vyfshundert

¶ Itē he heft vele minschē vppe slypstenē to do
de latē slypen. vñ vele ander vnmenschliker bosz-
heyt hefft he ghedan. de men van em secht in et-
lyken landen

¶ Item he heft eyne boelschop ghehat. te make
de em vroet ze were swanger vā eme. do leth te
dracol de vrouwe beseen mit den bademomen.
do sprekē se to em ze were nicht swāger. to sneet
he desulue syne boelschop vā nedde vp beth tho-
ten brusten. vñ sprak hee woltē beseē woer syne
vrucht were. este wor he er gheleghē vnde west
hadde

¶ Itē boten synt to em gheschikket wordē vth
der hermanstat in de walachye. de hebben nage-
secht zodanen yamer. do ze wederūme to hufz
synt kamen. dat se toter vñ ghespeteter mynschē
alze eyn groet wolt gheseen hadden

¶ Item Anno dñi. ad. cccc. lxx. iaer is de dra-
cel komē in te grotē schyltow. dar heft he laten
wten mer wē vis dusent minschē allerleye volk
cristē yodē vñ heydē. Adāk dē synt te alterschō-
sten vrouwē vñ iūcfrouwē ghewest. te worch syn
hofgesinde synt beholdē vñ bewaret worde. vñ
bedē ten dracol dat he ze en to elikē wyuē geue
do leth de dracol alle de māne mit ten vrouwen
vñ iūcfrouwē to hakken mit kordē vñ swerden

alze dat kruth. vntē dath tēte he darūme. Wente
dat lant is tēme thurkē thyns schuldich gewest
vntē tē thurke heft ten thins vakē van see gheef
ket. Also setē he ten boten he woltē ene em sulvē
bryngen. Vntē he toch in dat lant. do reth mē
em entegen. In sulker menynghe dat ze em den
tyns tēs keyfers aldar binghen woltē. Aldus
quam tē eyne partye na ter antēre. do nu tē dra
col sach dath yd syne tyt was. do sloch he de al
tomale toet tē em entegen weren ghereten. Wē
te ze syk tēs nicht vorhapet hadden. Vntē tē dra
col vorbernetē tē gantze wulgerye. vntē alle de
mynschen de he fanghen kontē de leth tē dracol
altomale speten. vntē tē werē im talle. xxv. du
sent. ane de de in deme vure vorwūē

¶ Item de dracol sach eynen man arbeydē yn
eyneme korten hemedē. do vragede he deme mā
ne. yfft he ok eyn wyff hadde. he antwerde vn
de sprack ya. de dracole hete ze vor syk binghē
vnde vragede er wath ze arbeyde. Se sprack.
Ick wasche backe vnde spynne. Tohanth leth
he ze speten. darvūme dath se ereme manne neē
langk hemde gemaket hadde. vnde ghaff em ein
ander wyff vnde sprack to er ze scholde em ein
langk hemedē maken. Este he wolde se ock wē
speten

¶ Item vppe eyne tijt quemē in syn lant by dre
hundert thatteren. do nam he de besten dre vth
en vñ leth ze braden. de mosten de anderen eten

vnde sprak to en. Also mote gy alle eyn den an
deren eten. este theet an de thurken. des weren
de thatterē alle vro. ieghē de thurkē to stridēde
Also leth de dracol de perde vñ māne in kuhu
de kleyden. Do nu de thatteren an de thurken
quemē. do schuchterdē der thurkē perde vor de
me ruschende der kohude. vñ gheuen de vlucht
an eyn water. do vordrunken der thurkē gans
vele. also togghen de thatteren wedder aff.

¶ Itē eyn mōnik baruoter ordens is em vntē
weghē beyegēt ridēde vp eyneme ezele. do leth
de dracol dē ezel vñ dē mōnik vp eynāder spētē
¶ Itē tho em worden vpp eyne tyt gheschikket
ethike walen. Do ze to em quemē. do nygedē see
em vñ nemen ere hoede aff. vñ de birret dar vn
der behelden se vp eren houeden. do vragede he
se worūme se de birret ock nicht aff nemen. Se
antwerdē vñ sprekē. id were ere woenheyt. vñ
se nemē se iegē deme keyser nicht aff. De dracol
sprak. Ik wyl iuw dat bestedighē Tohant leth
he en de birret an eere houede vast neghelē vpp
dat se en nicht affallen scholden vñ ere wonheit
bleue. Aldus bestedighede he dat

¶ Itē vp eine tijt synt twee mōnike kamē in syn
lant. de leth he vorbadē ze scholdē to em komē.
vnde dat deden ze. do zee to em quemen do nā
he dē eynē mōnik besūderē vñ vragede em wat
men ghudes van em seede ym lande. dyffe mon
nik vruchtēde syk gans sere vor em vntē sprack.

men secht alle guet van yu w. vnde gy synt eyn
gans toegentlam vram here. dat sulue segge ik ok
van yw. do hete he dessen monnik vorwarē. vñ
de men brochte em den anderen monnik ok vor
vntē de wart van em ghefraget alze de erste. do
dachte desse andere monnik. ik moet doch steruē
ick wil em anders nicht men de waerheit seggē
vntē sprak Sy synt te snodeste vñ de groteste thi
ran. ten men vintē mach in alle der werlntē. vñ
ik hebbe nenē minschē ny gheleen noch ghehort
de iuw ye wat gutes na secht heft. vñ dat hebbe
gy ok an velen minschē wol bewyslet. Do sprak
te dracol. du hefft my te waerheyt ghesecht. dar
vmmē wil ick dy laten dyn leuēt. vntē leth ene
wedter lof vntē vryg. vñ sante wedter na tēme
ersten vñ meynē he worē em ok noch te waer
heyt segghen. do setē he na alze voer. do sprak te
dracol to synen plaghers. Memet ene wech vñ
toet ene. vñ leth ene spetē van der warheyt we
ghen. de he vorhelede vñ nicht bekennē wolte
¶ Item desse dracol te leth braten iunge kintere
te mostē ere eghene motere ethen. vñ leth velen
vrouwen te borste aff snyten. te ere eghen mans
mosten ethen. dar na zo leth hee ze altomale spe
ten.

¶ Item he leth allen truggeleren in syneme lan
de eyne gute maltijt bereyde Ma der maltit leth
he ze vaste besluten in tēme suluen zale dar inne
ze gheten vntē drunkē haden. vntē hete dē zael

anstickē vntē vorbrende ze al tomale. vñ dath
te de he darumme. wente he meynē se ethen ten
luden ere broet vorghenes aff. vnde kontē dat
nicht vordenen.

¶ Item tohant dar na to vingk ene de koninck
van vngeren. vntē helt ene lange tijd gans strē
gelik ghefangen Bar na leth he syk topen to of
fen. vntē te de gans grote bote Bar na makede
de konink van vngere dessē dracol wyda wed
der to eynem groten heren alle voer. vnde men
secht dat he dar na noch gans veele guder wer
ke dede. do he eyn cristen was worden.

